JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

VERICA TRSTENJAK

3 päivänä toukokuuta 2007 [1]

I Johdanto

1. Nyt esillä olevassa asiassa Supremo Tribunal Administrativo (Portugali) esittää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle viisi ennakkoratkaisukysymystä tuonti- tai vientitullien maksamisvelvoitteen sisältävään tullimenettelyyn ilmoitetuista tavaroista velalliselta kantamatta jääneiden tuonti- tai vientitullien kantamisesta jälkitullauksin 24.7.1979 annetun ja sittemmin kumotun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1697/79 tulkinnasta. [2]

2. Pääasian asianosaiset, ZF Zefeser – Importação de Produtos Alimentares L[da] -yritys (jäljempänä Z. F. Zefeser) ja Portugalin veroviranomainen, ovat eri mieltä sellaisen tullien kantamista koskevan oikaisupäätöksen lainmukaisuudesta, jolla Z. F. Zefeser velvoitetaan maksamaan kantamatta jääneet tullit jälkikäteen. Z. F. Zefeser katsoo, että tuontitullien kantaminen jälkitullauksin on ristiriidassa sen tosiseikan kanssa, että asetuksen 2 artiklan 1 kohtaan sisältyvä tavanomainen kolmen vuoden vanhentumisaika on tällä välin kulunut umpeen, kun taas veroviranomainen viittaa 3 artiklan poikkeussäännökseen, jonka mukaan tätä määräaikaa ei sovelleta, jos toimivaltaiset viranomaiset toteavat, että tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin, on johtanut siihen, etteivät ne ole voineet määrittää kyseisistä tavaroista lain mukaan kannettavien tuonti- tai vientitullien tarkkaa määrää. Veroviranomaisen mukaan merkityksellinen on siten sen sijaan kansallisessa lainsäädännössä säädetty kymmenen vuoden vanhentumisaika.

3. Kyse on lähinnä siitä, millä taholla on toimivalta tehdä päätös, jolla on oikeusvaikutuksia yhteisön oikeudessa, siitä, onko tullivelallisen tietty menettely katsottava asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoitetuksi "tapahtumaksi, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin". Portugalin tulliviranomainen, joka vetoaa mainittujen säännösten sanamuotoon ja systematiikkaan, katsoo olevansa toimivaltainen tekemään kyseisen päätöksen. Z. F. Zefeser esittää sitä vastoin, että tällainen tulkinta on vastoin oikeus-

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – EYVL L 197, s. 1.

varmuuden ja syyttömyysolettaman periaatteita, joissa edellytetään rikostuomioistuimen antamaa lainvoimaista tuomiota.

Tätä menettelyä ei kuitenkaan voida aloittaa enää sen jälkeen, kun kolmen vuoden määräaika on kulunut siitä päivästä, jona velalliselta alun perin kannettava määrä on kirjattu tileihin tai, jos sitä ei ole kirjattu tileihin, siitä päivästä, jona kyseisiä tavaroita koskeva tullivelka on syntynyt."

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön oikeus*

1. Ennen tullikoodeksin voimaantuloa voimassa ollut lainsäädäntö

4. Vanhentumisajat, jotka koskevat tuontitullien kantamiseksi jälkitullauksin nostettavia kanteita, määräytyivät 1.7.1980 ja 31.12.1993 välisenä aikana asetuksen N:o 1697/79 2 artiklan 1 kohdan perusteella, jossa säädettiin seuraavaa:

"Jos toimivaltaiset viranomaiset toteavat, että tuonti- tai vientitullien maksamisvelvoitteen sisältävään tullimenettelyyn ilmoitetusta tavarasta lain mukaan kannettavat tuonti- tai vientitullit ovat kokonaan tai osittain jääneet kantamatta velalliselta, viranomaisten on aloitettava menettely kantamatta jääneiden tullien kantamiseksi.

5. Asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa säädettiin poikkeuksesta tähän tavanomaiseen kolmen vuoden vanhentumisaikaan seuraavasti:

"Edellä 2 artiklassa tarkoitettua määräaikaa ei sovelleta, jos toimivaltaiset viranomaiset toteavat, että tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin, on johtanut siihen, etteivät ne ole voineet määrittää kyseisistä tavaroista lain mukaan kannettavien tuonti- tai vientitullien tarkkaa määrää.

Tässä tapauksessa kantamatta jääneet tullit kannetaan jäsenvaltioissa voimassa olevien tätä koskevien säännösten mukaisesti."

2. Tullikoodeksi

6. Asetus N:o 1697/79 kumottiin 1.1.1994 voimaan tulleella, yhteisön tullikoodeksista 12.10.1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2913/92 [3] (jäljempänä tullikoodeksi), [4] jonka 221 artiklan 3 kohdassa säädetään edelleen seuraavaa:

"Tiedoksiantoa ei voida toimittaa velalliselle enää, kun kolmen vuoden määräaika on kulunut siitä päivästä, jona tullivelka on syntynyt. Jos tulliviranomaiset eivät kuitenkaan ole voineet tarkasti määrittää lain mukaan kannettavaa tullien määrää sellaisen tapahtuman vuoksi, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin, tiedoksianto toimitetaan kolmen vuoden määräajan päätyttyä, jos voimassa olevat säännökset sen sallivat."

B *Kansallinen oikeus*

7. Pääasian oikeudenkäyntiin johtaneiden tosiseikkojen tapahtuma-aikana voimassa olleen Código de Processo Tributárion (verotusmenettelylaki), sellaisena kuin se on muutettuna 23.4.1991 annetulla asetuksella nro 154/91, 34 §:n 1 momentin nojalla Portugalin veroviranomaisella oli käytettävissään kymmenen vuotta tuontitullien kantamiseen jälkitullauksin, jos verovelan suuruutta ei voitu määrittää oikein vilpillisen menettelyn vuoksi.

III Tosiseikat, oikeudenkäyntimenettely ja ennakkoratkaisukysymykset

8. Lokakuussa 1993 turkkilaisesta aluksesta purettiin Portugalissa sijaitsevassa Setúbalin satamassa tietty määrä oliiviöljyä, joka oli tarkoitettu Z. F. Zefeser -yritykselle, kun taas loput aluksen öljylastista ilmoitettiin tulliviranomaisille kauttakuljetustavarana. Alus jatkoi tämän jälkeen matkaansa kohti Ceutaa (Espanja), jossa loput öljystä oli määrä purkaa. Espanjan viranomaisten tietojen mukaan kyseinen alus saapui sinne kuitenkin ilman mainittua lastia.

9. Näiden tietojen perusteella Setúbalin tulliviranomainen osoitti 9.4.1997, toisin sanoen kolmen vuoden kuluttua tapahtu-

3 – EYVL L 302, s. 1.

4 – Vrt. asetuksen N:o 2913/92 251 artiklan 1 kohta.

mista, jotka olivat johtaneet tullivelan syntymiseen, tulleja koskevan oikaisupäätöksen Z. F. Zefeserille. Tulliviranomaisen 18.3.1997 tekemän rikosilmoituksen johdosta aloitettiin myös rikostutkinta, jossa yrityksen johtoa epäiltiin salakuljetuksesta, asiakirjojen väärentämisestä, petoksesta ja rikollisjärjestöön kuulumisesta.

10. Samanaikaisesti rikosoikeudenkäynnin kanssa Z. F. Zefeser riitautti tulleja koskevan päätöksen portugalilaisessa veroasioita käsittelevässä tuomioistuimessa, jossa se muun muassa väitti verovelan vanhentuneen. Toimivaltainen portugalilainen tuomioistuin, Tribunal Tributário de Primeira Instância, hylkäsi kanteen sillä perusteella, että asiassa merkityksellinen vanhentumisaika on kymmenen eikä kolme vuotta, koska kyseessä oli tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin.

11. Tämä tuomio puolestaan kumottiin 12.10.2004 Tribunal Central Administrativossa menetetyn määräajan palauttamisen yhteydessä. Tuomioistuin perusteli päätöstään kolmen vuoden vanhentumisajan soveltamisella, minkä jälkeen Supremo Tribunal de Justiça pysytti Tribunal Judicial de Setúbalin 10.1.2001 antaman rikostuomion, jolla syytetyt oli vapautettu syytteestä riittämättömän näytön takia, ja julisti kyseisen tuomion lainvoimaiseksi.

12. Portugalin valtiovarainministeriö valitti sen jälkeen Tribunal Central Administrativon tuomiosta Supremo Tribunal Administrativoon.

13. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt kansallinen tuomioistuin pohtii, onko yhteisön oikeuden mukaista poiketa tavanomaisesta kolmen vuoden määräajasta, jos on ainoastaan syytä epäillä vahvasti rikosta, jonka vuoksi käynnistettiin rikostutkinta, joka ei kuitenkaan johtanut tuomioon. Kansallinen tuomioistuin pohtii erityisesti, voisiko asetuksen 3 artiklan laaja tulkinta loukata velallisten oikeuksia siinä mielessä, että se voisi antaa hallinnolle mahdollisuuden pidentää tuontitullien kantamiseksi jälkitullauksin nostettavaa kannetta koskevaa määräaikaa kohtuuttomasti tekemällä rikosilmoituksen.

14. Supremo Tribunal Administrativo pitää asetuksen N:o 1697/79 mainitun 3 artiklan tulkintaa kiistanalaisena ja on siksi päättänyt esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko riittävää, että tulliviranomainen määrittelee 24.7.1979 annetun neuvos-

ton asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoitetun "tapahtuman, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", vai onko toimivaltaisen rikostuomioistuimen määriteltävä se?

2) Onko viimeksi mainitussa tilanteessa toimivaltaisen syyttäjäviranomaisen (Portugalissa Ministério Público) nostama syyte riittävä, vai onko velallinen tuomittava rikosoikeudenkäynnissä?

3) Onko viimeksi mainitussa tilanteessa mitään vaikutusta sillä, vapauttaako tuomioistuin velallisen in dubio pro reo -periaatteen mukaisesti vai vapauttaako se velallisen selvitettyään, ettei velallinen ole syyllistynyt rikokseen?

4) Mitä seurauksia on sillä, ettei Ministério Público nosta syytettä velallista vastaan siksi, ettei sillä ole todisteita sellaisesta tapahtumasta, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin? Estääkö tällainen päätös aloittamasta kantamatta jääneiden tullien kantamista?

5) Entä jos Ministério Público tai rikostuomioistuin lopettaa rikosasian käsittelyn rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisen vuoksi? Aiheuttaako tällainen päätös sen, ettei kantamatta jääneiden tullien kantamista voida aloittaa?"

IV Menettely yhteisöjen tuomioistuimessa

15. Ennakkoratkaisupyyntöä koskeva päätös, joka tehtiin 11.1.2006, kirjattiin saapuneeksi yhteisöjen tuomioistuimeen 6.2.2006.

16. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa mainitussa määräajassa Z. F. Zefeser, Portugalin ja Irlannin hallitukset sekä komissio.

17. Kirjalliseen vaiheeseen osallistuneiden asianosaisten edustajat ovat esittäneet suullisia huomautuksia 1.3.2007 pidetyssä suullisessa käsittelyssä.

V Asianosaisten pääasialliset perustelut

A *Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys*

18. Sekä Portugalin ja Irlannin hallitukset että komissio vetoavat asetuksen 2 artiklaan, jonka mukaan menettelyn määrittäminen "tapahtumaksi, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", on yksinomaan kansallisten tulliviranomaisten tehtävä. Tätä puoltaa niiden mukaan säännösten yleisen rakenteen ohella myös asetuksen 3 artiklan sanamuoto, jossa ei edellytetä asianosaisen tuomitsemista. Ne viittaavat lisäksi asiassa Meico-Fell annettuun tuomioon,[5] jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tulliviranomaisilla on toimivalta tuontitullien kantamiseen jälkitullauksin.

19. Z. F. Zefeser esittää vastaväitteenä, että tapahtuma voidaan katsoa rikokseksi vasta, kun se todetaan sellaiseksi lainvoiman saaneessa tuomiossa. Vasta sitten tullien kantamisessa jälkitullauksin voidaan vedota rikoslain väitettyyn rikkomiseen. Oikeusvarmuuden ja syyttömyysolettaman periaatteet estävät Z. F. Zefeserin mukaan sen, että tulliviranomaisten ja syyttäjäviranomaisen oikeudellinen arvio otetaan perustaksi tullien kantamiselle jälkitullauksin.

B *Kolmas ennakkoratkaisukysymys*

20. Portugalin ja Irlannin hallitukset toteavat vapauttavan tuomion vaikutuksista, että merkitystä on yksinomaan sillä, että tehdään rangaistava teko, eikä rikosoikeudenkäynnin lopputuloksella.

21. Komissio sitä vastoin katsoo, ettei asetuksen 3 artiklan määräaikaa voida soveltaa nyt esillä olevassa asiassa, koska tämän asian taustalla olevassa rikosoikeudenkäynnissä Z. F. Zefeserin johtoa vastaan ei ole pystytty näyttämään toteen tapahtumaa, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin.

22. Z. F. Zefeser yhtyy tähän näkemykseen ja väittää myös, että oikeusjärjestyksen yhtenäisyyden periaate on esteenä sille, että annetaan kaksi keskenään ristiriitaista päätöstä, eli vapauttava tuomio rikosoikeuden tasolla ja langettava tuomio tullioikeuden alalla.

5 – Asia C-273/90, tuomio 27.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5583).

C *Neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys*

23. Portugalin ja Irlannin hallitukset sekä komissio viittaavat ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä koskeviin huomautuksiinsa, joiden mukaan ratkaiseva on yksin tulliviranomaisten päätös. Näin ollen syyttämättä jättäminen tai asian käsittelyn lopettaminen ei ole niiden mukaan ristiriidassa sen kanssa, että tuontitullit kannetaan jälkitullauksin tavanomaisen kolmen vuoden vanhentumisajan umpeuduttua.

24. Z. F. Zefeser katsoo, ettei neljäs ennakkoratkaisukysymys ole välttämätön pääasian ratkaisemisen kannalta, koska nyt esillä olevassa asiassa on käynnistetty rikostutkinta. Viidennen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Z. F. Zefeser ehdottaa, että siihen vastataan syyttömyysolettaman periaate huomioon ottaen siten, että rikosasian käsittelyn lopettaminen estää tuontitullien kantamisen jälkitullauksin.

VI Oikeudellinen arviointi

A *Alustavat huomautukset*

25. Asetuksen N:o 1697/79 2 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklassa sekä tullikoodeksin 221 artiklan 3 ja 4 kohdassa on kyse yhteisön oikeuden säännöksistä, joissa vahvistetaan määräajat, joiden kuluessa toimivaltaiset viranomaiset saavat kantaa tullivelalliselta kantamatta jääneet tullit jälkitullauksin. Ne eivät siten ole pelkästään menettelysäännöksiä, vaan niihin sisältyy aineellisia vanhentumisaikoja, joiden umpeutumiseen yhteisön tullioikeudessa liitetään aineellisia seurauksia, nimittäin tullivelan lakkaaminen. [6]

26. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan menettelysäännösten katsotaan yleensä soveltuvan kaikkiin niiden voimaantulohetkellä vireillä oleviin asioihin, toisin kuin aineellisten säännösten, joiden ei tavallisesti tulkita koskevan ennen niiden voimaantuloa syntyneitä tilanteita. [7] Sen osalta, minkä säännösten nojalla tullien kantaminen jälkitullauksin tapahtuu, on ratkaisevaa, milloin tulli-ilmoitus on vastaanotettu. Jos kyse on siis ilmoituksesta, joka on vastaanotettu ennen 1.1.1994, tullien kantaminen jälki-

6 – Asia C-201/04, Molenbergnatie, tuomio 23.2.2006 (Kok. 2006, s. I-2049, 39–41 kohta).

7 – Yhdistetyt asiat C-121/91 ja C-122/91, CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux v. komissio, tuomio 6.7.1993 (Kok. 1993, s. I-3873, 22 kohta); asia C-61/98, De Haan, tuomio 7.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5003, 13 kohta); asia C-251/00, Ilumitrónica, tuomio 14.11.2002 (Kok. 2002, s. I-10433, 29 kohta) ja edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Molenbergnatie, tuomion 31 kohta.

tullauksin määräytyy asetuksen N:o 1697/79 2 artiklan perusteella. [8] Näin on nyt esillä olevassa asiassa, koska mainittu asetus oli vielä voimassa pääasian taustalla olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan eli silloin, kun oliiviöljy alun perin tuotiin maahan Setúbalin satamassa lokakuussa 1993 ja loput aluksen lastista ilmoitettiin Portugalin tulliviranomaisille kauttakuljetustavarana.

27. Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa oikeudenkäyntiasiassa on tämän vuoksi sovellettava yhtäältä ennen tullikoodeksin voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön aineellisia säännöksiä ja toisaalta tullikoodeksissa olevia menettelysäännöksiä.

B *Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu*

1. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

28. Kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön johdosta on tarkasteltava kysymyksiä, jotka koskevat kansallisen prosessi- ja valtiosääntöoikeuden olennaisia näkökohtia. Ennen kaikkea tässä on kyse kansallisten syyttäjäviranomaisten päätösten oikeudellisista vaikutuksista yhteisön tullioikeuteen, oikeudenalaan, joka kuuluu nykyisin, yhteisön tulliliiton toteutumisen jälkeen, suurimmaksi osaksi yhteisön yksinomaisen lainsäädäntötoimivallan piiriin [9] mutta jota ensi sijassa kansalliset viranomaiset soveltavat yhteisön oikeuden niin sanotun välittömän jäsenvaltioiden hallintotoimissa soveltamisen yhteydessä. [10]

a) Tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävä ennakkoratkaisukysymys

29. Aluksi on syytä muistuttaa, että tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttävä ennakkoratkaisukysymys ennakkoratkaisumenettelyssä voi olla EY 234 artiklan nojalla yksinomaan kansallisen tuomioistuimen yhteisön oikeuden pätevyydestä tai tulkinnasta esittämä kysymys. Yhteisöjen tuomioistuin ei sitä vastoin saa ottaa kantaa kansallisen

8 – Hampel, H., "Die Nacherhebung von Einfuhr- oder Ausfuhrabgaben nach dem Zollkodex", *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern*, nro 3, 2000, s. 110. Scheuer, P., "Die Verjährung im gemeinschaftlichen Versandverfahren", *Recht der internationalen Wirtschaft*, nro 12, 1994, s. 1038, viittaa siihen, ettei tullikoodeksissa eikä 2.7.1993 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 2454/93 säädetä tullikoodeksin soveltamista koskevissa säännöksissä taannehtivasta vaikutuksesta. Ns. vanhat tapaukset on siksi ratkaistava tempus regit actum -periaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että tosiseikkojen oikeudellisten vaikutusten arviointi määräytyy sen oikeusnormin mukaan, joka oli voimassa tosiseikkojen tapahtumahetkellä.

9 – Sack, J., teoksessa Dauses, M. (toim.), *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts*, C. II., 13 kohta.

10 – Streinz, R., *Europarecht*, 5. painos, Heidelberg, 2001, 479 kohta; Galera Rodrigo, S., *Derecho aduanero español y comunitario*, Madrid, 1995, s. 167–175; Stettner, R., edellä alaviitteessä 9 mainitussa teoksessa Dauses, M., nide III, 11 kohta; Voß, R., "Art. 135 EGV", *Das Recht der Europäischen Union*, 4 kohta (täydennysosa, tammikuu 2004) ja Schütz, H.-J., Bruha, T. ja König, D., *Casebook Europarecht*, München, 2004, s. 294.

oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä esitettyihin kysymyksiin. [11]

30. Riidanalainen asetus N:o 1697/79 kuuluu kiistatta yhteisöjen tuomioistuimen tulkintatoimivaltaan. Yhteisön oikeuteen lukeutuvat nimittäin EY 234 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan nojalla yhteisön toimielinten säädökset, millä on ymmärrettävä tarkoitettavan myös koko toimielinten antamaa johdettua yhteisön oikeutta. Toisaalta asetuksen N:o 1697/79 3 artiklaan sisältyvä epämääräinen oikeudellinen käsite "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", nostaa esiin kysymyksen, voiko yhteisöjen tuomioistuin ylipäätään tulkita tätä käsitettä vai kuuluuko se aineellista tai prosessuaalista rikosoikeutta koskevan rakenteellisen asiayhteytensä perusteella pikemminkin kansallisten tuomioistuinten tulkintatoimivaltaan.

31. Asiassa Meico-Fell antamassaan tuomiossa [12] yhteisöjen tuomioistuin totesi, että käsitteen "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", on ymmärrettävä tarkoittavan ainoastaan sellaisia tapahtumia, jotka ovat kansallisessa rikoslainsäädännössä tarkoitettuja rangaistavia tekoja sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen mukaan, jonka toimivaltaiset viranomaiset ryhtyvät toimenpiteisiin tullien kantamiseksi jälkitullauksin. [13] Yhteisöjen tuomioistuin yhtyi näin pääosin julkisasiamies Van Gervenin näkemykseen, jonka mukaan kyseiseen lausekkeeseen sisältyi implisiittinen viittaus [14] jäsenvaltioiden oikeuteen. Asiassa Meico-Fell esittämässään ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies viittasi nimittäin siihen, että käsite "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", on määritettävä sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella. Tässä yhteydessä hän korosti, että määrittämisessä on kuitenkin sovellettava yhteisöjen tuomioistuimen yhdenmukaisia tulkintaa koskevia arviointiperusteita. [15]

32. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sellaiselle yhteisön oikeuden säännökselle tai määräykselle, joka ei sisällä mitään nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksiin kyseisen säännöksen tai määräyksen merkityksen ja ulottuvuuden selvittämiseksi, on yleensä annettava koko yhteisössä sellainen itsenäinen ja yhdenmukainen tulkinta, jossa otetaan huomioon kyseisen säännöksen tai määräyksen asiayhteys sekä kyseessä olevan lainsäädännön tavoite. Kun nimenomaista viittausta ei ole, yhteisön oikeuden soveltaminen voi kuitenkin tarvittaessa edellyttää jäsenvaltioiden oikeuden soveltamista silloin, kun yhteisöjen tuomioistuimet eivät voi saada

11 – Tämä ilmenee yhteisöjen tuomioistuimelle EY 220 artiklan ensimmäisessä kohdassa osoitetusta tehtävästä varmistaa toimivaltuuksiensa mukaisesti, että EY:n perustamissopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa noudatetaan lakia. Ks. asia 6/64, Costa v. ENEL, tuomio 15.7.1964 (Kok. 1964, s. 1251, 1268, Kok. Ep. I, s. 211) ja asia 107/83, Klopp, tuomio 12.7.1984 (Kok. 1984, s. 2971, Kok. Ep. VII, s. 635, 14 kohta).

12 – Mainittu edellä alaviitteessä 5, tuomion 13 kohta.

13 – Mainittu edellä alaviitteessä 5, tuomion 12 kohta.

14 – Fabian, F. näkee artikkelissaan "Erstattung, Erlass und Ausfuhrabgaben der Europäischen Gemeinschaft", *Studien zum internationalen Wirtschaftsrecht und Atomenergierecht*, nide 91, s. 130, tässä käsitteessä myös hiljaisen viittauksen kansalliseen oikeuteen sillä seurauksella, että kansallisella oikeudella on yhteisön oikeudessa tulkintavaikutus.

15 – Julkisasiamies Van Gervenin 26.9.1991 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-273/90, Meico-Fell, tuomio 27.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5575, ratkaisuehdotuksen 5 kohta).

yhteisön oikeudesta tai yhteisön oikeuden yleisistä periaatteista selville sellaisia seikkoja, joiden perusteella ne voisivat täsmentää yhteisön oikeuden sisällön ja ulottuvuuden itsenäisellä tulkinnalla. [16]

33. Tällaiset viittaukset ovat välttämättömiä erityisesti silloin, kun yhteisö ei ole luonut yhdenmukaista terminologiaa yhteisön oikeudessa jollakin erityisalalla sen vuoksi, että se ei ole käyttänyt lainsäädäntövaltaansa [17] tai että sillä ei ole lainsäädäntövaltaa kyseisellä alalla. Ne ovat siten seurausta yhteisön oikeuteen EY 5 artiklan nojalla olennaisesti kuuluvista rajoitetun toimivallan ja toissijaisuuden periaatteista. [18] Vastaavasti yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli jo mainitussa asiassa Meico-Fell antamassaan tuomiossa sitä uhkaa, että käsite "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", voisi jäsenvaltioissa sovellettavan aineellisen rikosoikeuden vuoksi johtaa erilaisiin ratkaisuihin, ja viittasi siihen, että tietyn menettelyn rikosoikeudellista luokittelua ei ollut yhteisön oikeuden senhetkisessä kehitysvaiheessa yhdenmukaistettu ja että se oli näin ollen kansallisen oikeuden asia. [19]

34. Nyt esillä olevan asian käsittelyn kannalta merkityksellisempi on nähdäkseni kuitenkin julkisasiamies Van Gervenin toinen toteamus, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimen arviointiperusteet sitovat kansallisia tuomioistuimia kansallisen oikeuden tulkinnassa. [20]

35. Ymmärrän tämän toteamuksen niin, ettei se seikka, että yhteisön oikeuden

16 – Asia T-43/90, Díaz García v. parlamentti, tuomio 18.12.1992 (Kok. 1992, s. II-2619, 36 kohta). Kyseisen tuomion 37 kohdassa Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevan 2 artiklan 4 kohtaan sisältyvästä "lakisääteisen elatusvelvollisuuden" käsitteestä, ettei yhteisön oikeudessa eikä henkilöstösäännöissä anneta tuomioistuimelle viitteitä, joiden avulla se voisi määrittää itsenäisellä tulkinnalla sen lakisääteisen elatusvelvollisuuden sisällön ja ulottuvuuden, jonka perusteella virkamiehelle voidaan myöntää henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevan 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu huollettavana olevasta lapsesta maksettava lisä. Siksi oli määritettävä, minkä kansallisen oikeusjärjestyksen piiriin kantaja kuului, ja tutkittava, asetettiinko hänelle tässä oikeusjärjestyksessä henkilöstösäännöissä tarkoitettu lakisääteinen elatusvelvollisuus kumppaninsa lapsiin nähden.

17 – Fabian, F. viittaa edellä alaviitteessä 14 mainitussa artikkelissaan tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta ja kantamisesta jälkitullauksin annetun lainsäädännön osalta siihen, että vaikka yhteisö on säännellyt tätä alaa asetuksilla yhdenmukaisesti, jäsenvaltioiden erilaiset kansalliset säännökset vaikuttavat tuonti- tai vientitullien palauttamista tai peruuttamista ja kantamista jälkitullauksin koskevan yhteisön oikeuden osa-alueisiin. Tässä voidaan hänen mukaansa erottaa kaksi erilaista kansallisen oikeuden vaikutustapaa säännellyillä aloilla: ensinnäkin kansallinen oikeus voi vaikuttaa konkreettisen viittauksen kautta, toiseksi kansallisella oikeudella voi olla täydentävä vaikutus yleisen viittauksen kautta. Molemmat vaikutustavat voivat olla myös kumulatiivisia, kuten on hänen mukaansa tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta ja kantamisesta jälkitullauksin annetun yhteisön lainsäädännön tapauksessa. Esimerkkinä artikkelin kirjoittaja mainitsee asetuksen N:o 1697/79 3 artiklan ja sen korvanneen tullikoodeksin 221 artiklan 3 kohdan toiseen virkkeen. Gellert, L. katsoo artikkelissaan "Anwendbarkeit der nationalen Abgabenordnung auch nach In-Kraft-Treten des Zollkodexes", *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern*, 80. vuosikerta, 2004, nro 6, s. 187, että tullikoodeksi antaa lainkäyttäjälle mahdollisuuden soveltaa eri oikeuskysymyksiin edelleen Abgabenordnungin (verolaki) säännöksiä. Tämä mahdollisuus ilmenee hänen mukaansa ensinnäkin tullikoodeksin säännöksiin sisältyvästä suorasta viittauksesta kansalliseen oikeuteen, toiseksi tulliviranomaisille annetuista valtuuksista säännellä tiettyjä yksityiskohtia ja lopuksi hallinnollisen harkintavallan käyttämisestä tapauksissa, joissa tullikoodeksissa säädetään tulliviranomaisten harkinnanvaraisesta päätöksestä. Toinen mahdollisuus soveltaa Abgabenordnungia tarjoutuu tapauksissa, joissa tullikoodeksissa käytetään epämääräisiä oikeudellisia käsitteitä, joiden sisältö ei ilmene itse tullikoodeksista.

18 – Witte, P. ja Wolffgang, H.-M., *Lehrbuch des europäischen Zollrechts*, 4. painos, Herne, Berlin, 2003, s. 35, viittaavat siihen, että neuvosto ja komissio ovat toimeenpanevia elimiä, jotka saavat toimia ainoastaan sopimuksessa määrätyn suppean toimivallan rajoissa ja joilla ei ole kansallisen lainsäätäjän laajaa harkintavaltaa.

19 – Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia Meico-Fell, tuomion 12 kohta.

20 – Edellä alaviitteessä 15 mainittu asia Meico-Fell, ratkaisuehdotuksen 5 kohta.

normissa viitataan kansalliseen oikeuteen, voi johtaa siihen, ettei yhteisön oikeuden vaikutus ulotu lainkaan kansalliseen oikeuteen. Katson pikemminkin, että kansallisen oikeuden on pysyttävä niissä rajoissa, jotka sille asetetaan yhteisön oikeudessa implisiittisellä viittauksella. Tämän on nähdäkseni pädettävä sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun kyse ei ole, kuten nyt esillä olevassa asiassa, aineellisen rikosoikeuden kysymyksestä vaan yksinomaan käsitteen "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", prosessioikeudellisesta merkityksestä. Se koskee nimittäin rikosoikeudenkäynnissä tehtävien syyttäjäviranomaisten tai tuomioistuinten päätösten oikeudellisia vaikutuksia jäsenvaltioiden viranomaisten käytännön menettelyyn, jossa on kyse tullien kantamisesta jälkitullauksin.

36. Toisin kuin asiassa Meico-Fell, nyt esillä olevassa asiassa tämän käsitteen tulkinnalle yhteisöjen tuomioistuimessa ei ole esteenä yhteisön puuttuva toimivalta seuraamusten määräämisessä (ius puniendi) [21] vaan jäsenvaltioiden organisatorinen tai hallinnollinen suvereniteetti yhteisön oikeuden täytäntöönpanossa. Tällä tarkoitetaan jäsenvaltioiden toimivaltaa määrittää yhteisön yleisen prosessioikeuden puuttuessa ne hallintoelimet [22] ja tuomioistuimet, [23] joilla on toimivalta soveltaa yhteisön oikeutta jäsenvaltion tasolla. Tämä hallinnollinen suvereniteetti ei kuitenkaan vapauta jäsenvaltioita velvollisuudesta noudattaa tiettyjä määräyksiä, jotka niille asetetaan yhteisön oikeudessa, ennen kaikkea tehokkuusperiaatetta, jolla tarkoitetaan yhteisön oikeuden täytäntöönpanoa siten, että taataan yhteisön oikeuden laaja käytännön tehokkuus. [24]

21 – Kuten julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer toteaa 26.5.2005 esittämässään ratkaisuehdotuksessa asiassa C-176/03, komissio v. neuvosto, tuomio 13.9.2005 (Kok. 2005, s. I-7879, 27 kohta ja sitä seuraava kohta), siitä ollaan laajalti yksimielisiä, että yhteisön oikeudessa ei ole nimenomaista eikä implisiittistä yleisvaltuutusta, jolla sille annettaisiin oikeus määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia. Hän viittaa tässä yhteydessä asiassa 203/80, Casati, 11.11.1981 annettuun tuomioon (Kok. 1981, s. 2595, Kok. Ep. VI, s. 217, 27 kohta), jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että rikoslainsäädäntö on lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluva asia. Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut asiassa C-226/97, Lemmens, tuomio 16.6.1998 (Kok. 1998, s. I-3711, 19 kohta) ja asiassa C-274/96, Bickel ja Franz, tuomio 24.11.1998 (Kok. 1998, s. I-7637, 17 kohta), että rikoslainsäädäntö ja rikosprosessia koskevat säännöt kuuluvat lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan. Toisaalta myönnetään, että yhteisö voi EY 10 artiklaan sisältyvän lojaalin yhteistyön periaatteen perusteella velvoittaa jäsenvaltiot määräämään seuraamuksia yhteisöä vahingoittavista teoista. Ks. oikeuskäytännön kehityksestä koskien jäsenvaltioiden velvollisuutta määrätä seuraamuksia yhteisön oikeuden rikkomisesta asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977 (Kok. 1977, s. 137, Kok. Ep. III, s. 293); asia 68/88, komissio v. Kreikka, tuomio 21.9.1989 (Kok. 1989, s. 2965, Kok. Ep. X, s. 167) ja asia C-186/98, Nunes ja de Matos, tuomio 8.7.1999 (Kok. 1999, s. I-4883, 14 kohta).

22 – Edellä alaviitteessä 10 mainittu Voß, R., "Art. 135 EGV", 4 ja 9 kohta; Kahl, W. tarkastelee artikkelissaan "Art. 10", *Kommentar zum EUV/EGV*, 1. painos, 1999, s. 377, 24 kohta, "kansallisten prosessilakien soveltamisen periaatetta", jonka mukaan yhteisön oikeuden täytäntöönpano määräytyy kansallisen oikeuden, erityisesti kansallisen hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön, perusteella, siltä osin kuin yhteisön oikeuteen ei sisälly tätä koskevia säännöksiä.

23 – Lenaerts, K., Arts, D. ja Maselis, I., *Procedural Law of the European Union*, 2. painos, Lontoo, 2006, s. 83, 3-001 kohta, viittaavat siihen, että yhteisön oikeutta soveltavat pääasiallisesti jäsenvaltioiden tuomioistuimet. Koska yhteisöllä ei ole omaa prosessioikeutta, kunkin jäsenvaltion on sisäisessä oikeusjärjestyksessään määritettävä toimivaltaiset tuomioistuimet ja annettava menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä oikeussubjekteilla yhteisön oikeuden perusteella olevat oikeudet. Ks. asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976 (Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271, 5 kohta); asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976 (Kok. 1976, s. 2043, 13 kohta); asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta); asia C-453/99, Courage ja Crehan, tuomio 20.9.2001 (Kok. 2001, s. I-6297, 29 kohta); asia C-13/01, Safalero, tuomio 11.9.2003 (Kok. 2003, s. I-8679, 49 kohta) ja asia C-432/05, Unibet, tuomio 13.3.2007 (Kok. 2007, s. I-2271, 39 kohta).

24 – Jäsenvaltioiden menettelyllistä autonomiaa koskevan periaatteen nojalla menettelyä koskevista yksityiskohdista voidaan päättää kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, kunhan nämä säännöt eivät ole epäedullisempia kuin ne, joilla säännellään jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vastaavia tilanteita (vastaavuusperiaate), ja niillä ei tehdä yhteisön oikeusjärjestyksellä annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti mm. edellä alaviitteessä 23 mainittu asia Peterbroeck, tuomion 12 kohta; asia C-78/98, Preston ym., tuomio 16.5.2000 (Kok. 2000, s. I-3201, 31 kohta); asia C-201/02, Wells, tuomio 7.1.2004 (Kok. 2004, s. I-723, 65 ja 67 kohta) ja edellä alaviitteessä 23 mainittu asia Unibet, tuomion 43 kohta).

37. Tullioikeuden yhdenmukainen soveltaminen on sekä tarpeen, kun otetaan huomioon tulliliiton suuri integraatiopoliittinen ja taloudellinen merkitys yhteisölle,[25] että merkityksellistä sen kannalta, että viranomaisten ja kansalaisten välisissä suhteissa noudatetaan oikeusvaltion periaatteita. Määrä- ja vanhentumisajat edistävät nimittäin oikeusvarmuutta, ja ne on tarkoitettu suojaamaan sekä maksuvelvollista että viranomaisia.[26] Katson, että nämä tärkeät näkökohdat, kuten myös yhteisön oikeuden yhdenmukaisen soveltamisen ja maksuvelvollisten yhdenvertaisen kohtelun takaaminen, joka on yksi asetuksen N:o 1697/79 tavoitteista (edellä tämän ratkaisuehdotuksen 4 kohta), huomioon ottaen jäsenvaltioiden menettelyllistä autonomiaa on rajoitettava yhdenmukaisen sääntelyn löytämiseksi yhteisön tullioikeudessa.[27]

38. Supremo Tribunal Administrativo on näin ollen esittänyt epämääräisen oikeudellisen käsitteen "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", prosessioikeudellisen merkityksen osalta yhteisön oikeuden tulkinnasta kysymyksen, johon vastaaminen kuuluu EY 234 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan ennakkoratkaisumenettelyn yhteydessä.

b) Asetuksen tulkinta

i) Sanamuodon mukainen tulkinta

39. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo useaan otteeseen todennut, yhteisön asetusten yhtenäisen tulkinnan välttämättömyyden takia tiettyä tekstiä on tulkittava ja sovellet-

25 – Vaikka yhteisön tavoitteet käsittivät alusta alkaen muutakin kuin pelkästään jäsenvaltioiden välisen tulliliiton perustamisen, tulliliiton suuri painoarvo käy selväksi siitä, että se mainitaan yhteisön politiikkojen joukossa aina ensimmäisenä. Siinä kiteytyvät lähes kaikki muut yhteisön tavoitteet ja politiikat. Myöskään Euroopan unionin ja sisämarkkinoiden luominen ei ole tuonut tähän muutosta, joskin tulliliitto sisältyy nykyisin sisämarkkinoihin ja kauppapolitiikkaan, mitä pidetään osoituksena yhdentymisen edistymisestä. Ilman tulliliittoa ei voida harjoittaa yhteistä liikenne- ja maatalouspolitiikkaa. Ilman tulliliittoa henkilöt ja palvelut eivät voi myöskään liikkua vapaasti. Tavaroiden vapaa liikkuvuus johtaa väistämättä pääoman vapaaseen liikkuvuuteen ainakin tavarantoimitusten maksamisen osalta. Tullioikeuden epäyhtenäinen soveltaminen johtaa liikennevirtojen muuttumiseen ja vahingoittaa siten yhteisön taloudellisia etuja, varsinkin kun tulleja ja maksuja, joilla on sama vaikutus, ei kanneta enää kansallisesti, vaan ne osoitetaan yhteisölle sen tehtävien rahoittamiseen (ks. tältä osin edellä alaviitteessä 9 mainitussa teoksessa Sack, J., 6–8 kohta).

26 – Vrt. asia C-260/96, Spac, tuomio 15.9.1998 (Kok. 1998, s. I-4997, 19 kohta); asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997 (Kok. 1997, s. I-4025, 28 kohta) ja asia C-90/94, Haahr Petroleum, tuomio 17.7.1997 (Kok. 1997, s. I-4085, 48 kohta).

27 – Schwarze, J., *Europäisches Verwaltungsrecht*, nide II, 1. painos, Baden-Baden, 1988, s. 1058 ja sitä seuraava sivu, viittaa osuvasti siihen, että yhteisön lainsäätäjän yhtenä tavoitteena asetuksen N:o 1697/79 antamisessa oli juuri luoda kansallista hallinto-oikeutta rajoittamalla yhtenäiset menettelysäännöt erilaisen hallinnollisen täytäntöönpanon uhan torjumiseksi.

tava muiden kieliversioiden valossa.[28] Tulkinnan lähtökohdaksi on siksi otettava tapa, jolla riidanalainen käsite toistetaan eri kieliversioissa. Tältä osin on merkille pantavaa, että joissakin kieliversioissa, erityisesti saksan- ja hollanninkielisissä versioissa, joissa käytetään ilmaisuja "Handlungen, die strafrechtlich verfolgbar sind" ja "een strafrechtelijk vervolgbare handeling", ei todeta yksiselitteisesti, onko rikostuomioistuimen yksittäistapauksessa ylipäätään käsiteltävä rikosoikeuden kannalta merkityksellisiä tosiseikkoja, vai riittääkö pelkkä kyseisen tapahtuman abstrakti rangaistavuus aineellisen rikosoikeuden nojalla.

40. Portugalin-, ranskan-, espanjan-, englannin- ja italiankielisissä versioissa ("um acto passível de procedimento judicial repressivo", "un acte passible de poursuites judiciaires répressives", "un acto que puede dar lugar a la incoación de un proceso judicial punitivo", "an act that could give rise to criminal court proceedings", "un atto passibile di un'azione giudiziaria repressiva") viitataan sitä vastoin yksiselitteisesti rikosoikeudenkäyntiin ja jopa mahdollisuuteen määrätä rikosoikeudellisia seuraamuksia, mistä voi päätellä, että tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin, voidaan ottaa lähtökohdaksi vasta sitten, kun rikostuomioistuimessa nostetaan syyte ja tuomioistuin antaa pääkäsittelyn päätteeksi tuomion. Kun otetaan huomioon näiden kieliversioiden täsmällisempi sanamuoto, on lähdettävä siitä, että pikemminkin tällainen tulkinta vastaa yhteisön lainsäätäjän tarkoitusta.

41. Huomiota herättävän laaja muotoilu, jota yhteisön lainsäätäjä on käyttänyt kuvatessaan rangaistavaa menettelyä, ei ole esteenä tällaiselle tulkinnalle. Katson tämän muotoilun pikemminkin puoltavan sitä, että rangaistavuus on todettava yksittäistapauksessa jäsenvaltion rikosoikeuden aineellisten ja prosessuaalisten säännösten perusteella. Rangaistavuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon yhteisön oikeuden senhetkinen tila ja tuolloin vallinnut yksimielisyys siitä, että yhteisöllä ei ole toimivaltaa seuraamusten määräämisessä.

ii) Systemaattinen ja teleologinen tulkinta

42. Portugalin ja Irlannin hallitukset sekä komissio johtavat asetuksen N:o 1697/79 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta kansallisten tulliviranomaisten yleisestä toimivallasta, joka koskee velalliselta kantamatta jääneiden tuonti- tai vientitullien kantamista jälkitul-

28 – Asia 19/67, Van der Vecht, tuomio 5.12.1967 (Kok. 1967, s. 461); asia 9/79, Koschniske, tuomio 12.7.1979 (Kok. 1979, s. 2717, 6 kohta) ja asia C-372/88, Cricket St. Thomas, tuomio 27.3.1990 (Kok. 1990, s. I-1345, 19 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin totesi näissä tuomioissa, että yhteisön asetusten yhtenäisen tulkinnan välttämättömyyden takia tiettyä tekstiä ei voida tarkastella muista erillisenä, vaan sitä on epäselvissä tapauksissa tulkittava ja sovellettava muiden kieliversioiden valossa.

lauksin, tulliviranomaisten toimivallan – millä on vaikutuksia yhteisön oikeuteen – määrittää, onko kyseessä "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin".

43. Tähän on vastattava, että siltä osin kuin tulliviranomaisilla on asian kannalta merkityksellisten säännösten nojalla kiistatta toimivalta kantaa kantamatta jääneet tullit jälkitullauksin, yksin tämän toimivallan perusteella ei voida tehdä päätelmiä tulliviranomaisten mahdollisesta yhteisön oikeuteen perustuvasta lisätoimivallasta määrittää tapahtuma rangaistavaksi.

44. Asetuksen N:o 1697/79 tavoitteesta ja sisällöstä pikemminkin ilmenee, että 2 artiklan 1 kohdan ja 3 artiklan 1 kohdan merkityssisältö rajoittuu siihen, että luodaan toimivaltaperusta tullien kantamiselle jälkitullauksin. Tässä yhteisön oikeuden normissa nimittäin todetaan, missä tapauksissa tulleja voidaan kantaa tullivelalliselta jälkitullauksin, kun toimivaltaiset tulliviranomaiset toteavat, että tullit oli alun perin kannettu virheellisesti tai puutteellisesti. [29] Molemmissa säännöksissä kylläkin viitataan toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan todeta, ovatko edellytykset tullien kantamiselle jälkitullauksin olemassa, mutta niistä ei voida päätellä, minkä seikkojen perusteella toimivaltaisten viranomaisten on määrä tehdä tämä toteamus.

45. Sekä läheinen yhteys tullimenettelyyn että tulliviranomaisilla oleva kokemus ja erityinen asiantuntemus puoltavat lähtökohtaisesti sitä näkemystä, että tulliviranomaiset ovat toimivaltaisia selvittämään tosiseikat, mikä on käytäntö muutamissa jäsenvaltioissa. [30] Tätä tosiseikkojen selvittämistä koskevaa toimivaltaa ei kuitenkaan saa rin-

29 – Tulliviranomaisilla on lähtökohtaisesti velvollisuus kantaa tullit jälkitullauksin, ellei kyse ole asetuksen N:o 1697/79 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta esteestä tai 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta harkintavallasta.

30 – Berr, C. ja Trémeau, H., *Le droit douanier communautaire et national*, 7. painos, Pariisi, 2006, viittaavat siihen, että Ranskan oikeuden nojalla lain rikkomisen toteaminen kuuluu kylläkin lähtökohtaisesti "police judiciaire" -viranomaisten toimivaltaan, mutta tulliviranomaisilla on historiallisista syistä laajalle ulottuva tosiseikkojen selvittämistä koskeva toimivalta tullialalla (s. 509). Nämä voivat muun muassa tehdä selvityksiä syyttäjäviranomaisen tai tutkintatuomarin pyynnöstä ja valvonnassa. Syyttäjäelinten ja tulliviranomaisten yhteistyön koordinoimiseksi on perustettu 5.12.2002 annetulla asetuksella ns. service national de douane judiciaire, joka toimii directeur général des douanes et droits indirects -nimisen viranomaisen alaisuudessa. Tämän viranomaisen tehtävänä on tehdä selvityksiä ja kerätä todisteita tullilainsäädännön rikkomisen, tavaramerkkiväärennösten ja piratismin sekä niihin liittyvien rikkomusten torjunnassa (s. 510 ja sitä seuraava sivu). Scheurmann-Kettner, P. viittaa teoksessa *Abgabenordnung* (toim. Karl Koch ja Rolf-Detlef Scholtz), 5. painos, Köln/Berliini/Bonn/München, 1996, Saksan oikeuteen, jonka nojalla veroviranomaisilla (Finanzamt, Hauptzollamt, Bundesamt für Finanzen ja Familienkasse) on samankaltainen toimivalta tosiseikkojen selvittämisessä kuin syyttäjäviranomaisilla verorikosten paljastamisessa (397 §, 3–15 kohta). Tätä syyttäjäviranomaisten tosiseikkojen selvittämistä koskevan yksinoikeuden rajoittamista puoltavat painavat syyt. Verorikosten tutkintaa ei voida erottaa veron määräytymisperusteiden selvittämisestä, veroviranomaisten tehtävistä verotusmenettelyssä eikä tulleja ja kulutusveroja koskevan verovalvonnan harjoittamisesta. Verorikokseen viittaavat seikat paljastuvat useimmiten verotusmenettelyssä, ennen kaikkea paikan päällä tehtävissä tarkastuksissa. Sillä, että veroviranomaiset tekevät myös rikosoikeudellisia selvityksiä verotuksen osalta, vältetään kaksinkertaiset hallintokulut ja menettelyn tarpeeton viivästyminen sekä hyödynnetään veroviranomaisten erityistä asiantuntemusta (386 §, 3 kohta).

nastaa tapahtuman rikosoikeudelliseen arviointiin, [31] joka on jäsenvaltioiden valtiosääntöperinteen mukaisesti lähtökohtaisesti varattu rikosoikeudenkäytön tehtäväksi. [32] Päinvastainen tulkinta, jota ei tueta jäsenvaltioiden valtiosääntöperinteessä eikä yhteisön oikeudessa, johtaisi siihen, että tulli- ja veroviranomaiset saisivat valtion toimeenpanovallan osana lähestulkoon lainkäyttäjän aseman.

46. Siten esimerkiksi EY 135 artiklasta ja siitä, kun tämän yhteisön primaarioikeuden määräystä verrataan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskeviin määräyksiin, seuraa, että yhteisön lainsäätäjä on tarkoittanut tullialan ja oikeudenhoidon säilyvän edelleen suvereniteetin käyttämisen itsenäisinä aloina. [33] EY 135 artiklan ensimmäiseen virkkeeseen sisältyy neuvoston saama valtuutus toteuttaa toimenpiteitä jäsenvaltioiden sekä jäsenvaltioiden ja komission välisen tulliyhteistyön vahvistamiseksi, ja sen toisessa virkkeessä selvennetään, että nämä toimenpiteet eivät koske kansallisen rikosoikeuden soveltamista tai kansallista oikeudenhoitoa. [34] Tullialan ja oikeudenhoidon lähtökohtainen erottaminen yhteisön oikeudessa on nähdäkseni peruste sille, etteivät tulliviranomaisten huomiot tapahtuman rangaistavuudesta voi korvata tuomioistuimen tekemää arviointia. [35]

31 – Faucherand, P., "La lutte contre la fraude douanière: un impératif pour l'Union européenne", *Revue du marché unique européen*, nro 1, 1995, viittaa osuvasti tullirikkomuksia käsittelevien viranomaisten ja tuomioistuinten toimivallan rajaamiseen. Tullirikkomuksia käsittelevien viranomaisten tehtävänä petosten torjunnassa on esittää tuomioistuimille todisteet, joiden on määrä vakuuttaa ne siitä, että lakia on rikottu (s. 78). Rikosoikeudellinen menettely aloitetaan yleensä edistyneessä tutkinnan vaiheessa (s. 81). Edellä alaviitteessä 30 mainitut Berr, C. ja Trémeau, H. viittaavat Ranskan oikeuteen sisältyvään rikostuomioistuimen oikeuskäsityksen perusperiaatteeseen (s. 541). Tämän periaatteen mukaan yksin rikostuomioistuimella on vastuu sille esitettyjen todisteiden ja tosiseikkojen oikeudellisesta arvioinnista (s. 547). Edellä alaviitteessä 30 mainittu Scheurmann-Kettner, P. (399 §, 3 kohta ja sitä seuraava kohta) toteaa, että oikeudellinen tilanne on sama Saksan oikeuden nojalla. Veroviranomaisilla on velvollisuus ryhtyä toimivaltansa rajoissa toimenpiteisiin kaikkien rangaistavien tekojen suhteen, sikäli kuin niistä on riittävästi tosiasiallisia viitteitä. Mikäli julkisen kanteen nostaminen on selvitysten nojalla perusteltua, veroviranomaiset pyytävät tuomioistuimelta rangaistusmääräystä, jos rikosasia vaikuttaa tähän soveltuvalta, mutta muussa tapauksessa ne esittävät asiakirjat syyttäjäviranomaisille. Ks. oikeudenkäyntimenettelystä verotusta koskevan rikosoikeuden osalta Saksassa ja Ranskassa lisäksi Bremer, H., *Das deutsche und französische Steuerstrafrecht und Verfahrensrecht im Vergleich*, Baden-Baden, 2003, s. 210 ja 227. Witte, P., *Zollkodex*, 3. painos, München, 2002, 221 artikla, 8 kohta, viittaa samantapaiseen toimivaltajakoon Itävallan oikeudessa, koska rangaistavina tekoina pidetään ainoastaan sellaisia taloudellisia rikoksia, joista nostetaan syyte yksinomaan tuomioistuimessa.

32 – Sánchez, P., "Conference of the Chief Justices of the Supreme Courts and Attorney-Generals of the Countries of the European Union (Lisbon, 18th to the 21st May, 1994)", *Boletim de documentação e direito comparado*, nro 59/60, vuosikerta 1994, s. 453, viittaa Espanjan oikeusjärjestyksen osalta siihen, ettei tosiseikkojen selvittämistä koskevaa toimivaltaa saa sekoittaa lainkäyttötehtäviin, koska viimeksi mainitut on Espanjan perustuslain 117 §:n 3 momentin nojalla varattu tuomioistuimille.

33 – Amsterdamissa tehdyillä päätöksillä Maastrichtin sopimukseen (ns. kolmanteen pilariin) sisältyvät yhteistyötä oikeus- ja sisäasioissa koskevat määräykset siirrettiin osittain hallitustenvälisen yhteistyön piiristä EY:n toimivaltaan. EY 135 artikla tulliyhteistyöstä on liitetty oman otsakkeen alla uutena yhteisön toimivaltaan. Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa kuuluvat sitä vastoin edelleen hallitustenvälisen yhteistyön piiriin. Tämä yhteistyö käsittää EU 29 artiklan toisen kohdan ja EU 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla myös tulliviranomaiset, siltä osin kuin nämä käsittelevät syytteen nostamista (ks. edellä alaviitteessä 10 mainittu Voß, R., "Art. 135 EGV", 2 kohta ja sitä seuraava kohta).

34 – Edellä alaviitteessä 31 mainittu Faucherand, P. korostaa, että suunniteltaessa yhteisön tasolla toimia jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyön parantamiseksi salakuljetuksen torjunnassa huolehdittiin siitä, ettei tämä vaikuttaisi syyttäjäviranomaisten ja rikostuomioistuinten toimintaan (s. 87).

35 – Julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer viittaa edellä alaviitteessä 21 mainitussa asiassa C-176/03, komissio v. neuvosto, tuomio 13.9.2005, 26.5.2005 esittämänsä ratkaisuehdotuksen 78 kohdassa siihen, että EY 135 artiklassa tarkoitetulla "oikeudenhoidolla" on ymmärrettävä rikosoikeuden soveltamista koskevaa toimivaltaa, joka epäilemättä kuuluu niille tuomareille, joilla on rikosoikeudellista lainkäyttövaltaa.

47. Julkisasiamies Van Gerven pitää ilmeisesti lähtökohtana vastaavia näkökohtia, kun hän toteaa asiassa Meico-Fell esittämässään ratkaisuehdotuksessa ensin nimenomaisesti, että kansallisen tuomioistuimen tehtävä on määrittää sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella, onko kyseessä "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin". [36] Näitä huomioita täydennetään tämän jälkeen toteamuksella, jonka mukaan riidanalainen oikeudellinen käsite tarkoittaa välttämättä tapahtumia, joihin liittyy seuraamuksia, jotka tuomioistuimen on määrättävä. [37]

48. Systemaattisesta ja teleologisesta tulkinnasta on näin ollen pääteltävä, että asetuksen N:o 1697/79 3 artiklaan sisältyvällä viittauksella ei tarkoiteta pelkästään tukeutumista jäsenvaltioiden aineelliseen vaan myös prosessuaaliseen rikosoikeuteen.

iii) Yhteisön perusoikeuksiin perustuva tulkinta

49. Tämän päätelmän vahvistaa oikeaksi asetuksen N:o 1697/79 säännösten tulkinta yhteisön menettelyä koskevien perusoikeuksien, ennen kaikkea oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden, perusteella.

50. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeudet ovat olennainen osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo. [38] Tässä suhteessa yhteisöjen tuomioistuin tukeutuu jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen ja kansainvälisiin ihmisoikeuksia koskeviin asiakirjoihin, joiden syntyyn jäsenvaltiot ovat vaikuttaneet tai joihin ne ovat liittyneet. Tältä osin Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (jäljempänä ihmisoikeussopimus) on erityisen tärkeä. [39]

51. Tämä oikeuskäytäntö on vahvistettu Euroopan yhdentymisprosessin edetessä EU 6 artiklan 2 kohdassa. Kyseisen määräyksen mukaisesti unioni pitää arvossa yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina perusoikeuksia, sellaisina kuin ne taataan ihmisoikeus-

36 – Edellä alaviitteessä 15 mainittu julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotus, 5 kohta.

37 – Edellä alaviitteessä 15 mainittu julkisasiamies Van Gervenin ratkaisuehdotus, 8 kohta, joskin kansallisen tuomioistuimen ei, kuten julkisasiamies Van Gerven täsmentää, tarvitse välttämättä olla rikostuomioistuin.

38 – Vrt. lausunto 2/94, 28.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1759, 33 kohta); asia 29/69, Stauder, tuomio 12.11.1969 (Kok. 1969, s. 419, Kok. Ep. I, s. 419, 7 kohta); yhdistetyt asiat 7/56, 3/57 ja 7/57, Algera ym. v. EHTY:n yleiskokous, tuomio 12.7.1957 (Kok. 1957, s. 82, 117) ja asia C-299/95, Kremzow, tuomio 29.5.1997 (Kok. 1997, s. I-2629, 14 kohta).

39 – Vrt. esim. asia 4/73, Nold, tuomio 14.5.1974 (Kok. 1974, s. 491, Kok. Ep. II, s. 293); asia 44/79, Hauer, tuomio 13.12.1979 (Kok. 1979, s. 3727, Kok. Ep. IV, s. 677, 15 kohta); asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986 (Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 18 kohta) ja asia C-7/98, Krombach, tuomio 28.3.2000 (Kok. 2000, s. I-1935, 25 kohta).

sopimuksessa ja sellaisina kuin ne ilmenevät jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä.

52. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tältä osin useaan otteeseen, että yhteisön oikeusjärjestyksen perusoikeuksien turvaamista koskevat vaatimukset sitovat myös jäsenvaltioita niiden pannessa yhteisön oikeuden säännöksiä täytäntöön, ja tämän seurauksena jäsenvaltioiden on mahdollisuuksiensa mukaan sovellettava näitä säännöksiä siten, ettei kyseisiä vaatimuksia jätetä noudattamatta. [40] Tästä voidaan päätellä, että yhteisön oikeuden perusoikeudet sitovat jäsenvaltioita suoraan samassa määrin kuin yhteisön toimielimiäkin, kun ja siltä osin kuin ne toteuttavat toimenpiteitä sopimusten soveltamisalalla. [41] Tämä edellytys täyttyy kiistatta silloin, kun jäsenvaltiot ovat, kuten nyt esillä olevassa asiassa, vastuussa tullioikeuden hallinnollisesta täytäntöönpanosta.

53. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi katsonut, että kun kansallinen säännöstö kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan, yhteisöjen tuomioistuimen on ennakkoratkaisumenettelyssä esitettävä kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset tulkintaan liittyvät seikat, jotka kansallinen tuomioistuin tarvitsee arvioidakseen kyseisen säännöstön yhteensopivuutta niiden perusoikeuksien kanssa, joiden noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo. [42]

– Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin

54. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisen kannalta on merkityk-

40 – Asia C-292/97, Karlsson ym., tuomio 13.4.2000 (Kok. 2000, s. I-2737, 37 kohta); asia C-2/92, Bostock, tuomio 24.3.1994 (Kok. 1994, s. I-955, 16 kohta); asia C-351/92, Graff, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3361, 17 kohta); asia C-260/89, ERT, tuomio 18.6.1991 (Kok. 1991, s. I-2925, Kok. Ep. XI, s. I-221, 42 kohta); asia 5/88, Wachauf, tuomio 13.7.1989 (Kok. 1989, s. 2609, 19 kohta) ja yhdistetyt asiat 201/85 ja 202/85, Klensch ym., tuomio 25.11.1986 (Kok. 1986, s. 3477, Kok. Ep. VIII, s. 755, 8 kohta).

41 – Moitinho de Almeida, J. C., "Protección de los derechos fundamentales en la jurisprudencia del TJCE", *El Derecho comunitario europeo y su aplicación judicial* (toim. Gil Carlos Rodríguez Iglesias ja Diego Liñan Nogueras), Madrid, 1993, s. 113; Brosius-Gersdorf, F., *Bindung der Mitgliedstaaten an die Gemeinschaftsgrundrechte – Die Grundrechtsbindung der Mitgliedstaaten nach der Rechtsprechung des EuGH, der Charta der Grundrechte der Europäischen Union und ihre Fortentwicklung*, Berliini, 2005, s. 17–20; Jürgensen, T. ja Schlünder, I., "EG-Grundrechtsschutz gegenüber Maßnahmen der Mitgliedstaaten", *Archiv des öffentlichen Rechts*, nro 2, 1996, s. 208 ja sitä seuraavat sivut; edellä alaviitteessä 10 mainitut Schütz, H.-J., Bruha, T. ja König, D., s. 70, 294 ja 883, katsovat, että yhteisön oikeuden perusoikeudet sitovat jäsenvaltioita, kun ja siltä osin kuin ne toteuttavat toimenpiteitä "sopimusten soveltamisalalla". Tämä pätee heidän mukaansa kiistatta yhteisön oikeuden täytäntöönpanoon, koska jäsenvaltiot, joilla on pääsääntöisesti täytäntöönpanotoimivalta, toteuttavat toimenpiteitä toiminnallisesti "yhteisön viranomaisten" tapaan; Herrero de la Fuente, A., *La Carta de derechos fundamentales de la Unión Europea – Una perspectiva pluridisciplinar*, Zamora, 2003, s. 229, 230 ja 235, viittaa siihen, että yhteisön perusoikeuksien noudattamista voidaan vaatia sekä yhteisön toimielimiltä että jäsenvaltioiden elimiltä, kun nämä soveltavat yhteisön oikeuden normeja.

42 – Edellä alaviitteessä 40 mainittu asia Bostock, tuomion 16 kohta ja edellä alaviitteessä 40 mainittu asia ERT, tuomion 42 kohta.

sellinen ensinnäkin ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen sisältyvä toteamus, jonka mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Tämä perusoikeus on muotoiltu samantapaisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan [43] 47 artiklassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu. Yhteisöjen tuomioistuin on kehittänyt näiden perusoikeuksien pohjalta yhteisön oikeuden yleisen periaatteen, jonka mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin [44] ja jota voidaan soveltaa myös rikosoikeuden alalla. [45]

55. Kaikilla Euroopan unionin jäsenvaltioilla on monimutkainen tuomioistuinorganisaatio, johon kuuluu lukuisia tuomioistuimia, joilla on tarkasti rajatut toimivaltuudet ja -alat. Erilaiset tuomioistuinjärjestelmät Euroopan unionissa kuvastavat jäsenvaltioiden moninaisia oikeudellisia perinteitä. Useimpien jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä säädetään kuitenkin siviili- ja hallintoasioita koskevan tuomiovallan ohella rikosoikeudellisesta tuomiovallasta, jolle on ominaista erityinen menettely rangaistavien tekojen määrittämiseksi ja tuomitsemiseksi. Rikosoikeudellista tuomiovaltaa käyttävän

43 – Euroopan unionin perusoikeuskirja, julistettu 7.12.2000 Nizzassa (EYVL C 364, s. 1). Perusoikeuskirjaa ei ole sisällytetty perussopimuksiin, eikä siihen viitata EU 6 artiklan 2 kohdassa. Perusoikeuskirjassa on kyse ensisijaisesti poliittisesta julistuksesta, johon muun muassa Euroopan komissio ja Euroopan parlamentti ovat sitoutuneet. Perusoikeuskirjan laatijoiden selvää tahtoa olla antamatta sille sitovaa oikeusvaikutusta ei tietystikään voida olla ottamatta huomioon. Yhdyn kuitenkin julkisasiamies Léger'n käsitykseen, jonka mukaan olisi väärin kiistää perusoikeuskirjan koko merkitys (ks. julkisasiamies Léger'n 10.7.2001 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-353/99 P, neuvosto v. Hautala, tuomio 6.12.2001 (Kok. 2001, s. I-9565, ratkaisuehdotuksen 73–86 kohta). Perusoikeuskirjaa on pikemminkin pidettävä yhteisten eurooppalaisten arvojen konkreettisena ilmentymänä. Näin ollen on johdonmukaista soveltaa sitä yhteisön oikeuden tulkinnassa (vrt. esim. viittaukset perusoikeuskirjaan julkisasiamies Alberin 1.2.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa asiassa C-340/99, TNT Traco, tuomio 17.5.2001 (Kok. 2001, s. I-4109, ratkaisuehdotuksen 94 kohta); julkisasiamies Tizzanon 8.2.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa asiassa C-173/99, BECTU, tuomio 26.6.2001 (Kok. 2001, s. I-4881, ratkaisuehdotuksen 26–28 kohta); julkisasiamies Mischon 22.2.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa yhdistetyissä asioissa C-122/99 P ja C-125/99 P, D ja Ruotsi v. neuvosto, tuomio 31.5.2001 (Kok. 2001, s. I-4319, ratkaisuehdotuksen 97 kohta); julkisasiamies Jacobsin 14.6.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa asiassa C-377/98, Alankomaat v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 9.10.2001 (Kok. 2001, s. I-7079, ratkaisuehdotuksen 197 kohta); julkisasiamies Geelhoedin 5.7.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa asiassa C-413/99, Baumbast ja R, tuomio 17.9.2002 (Kok. 2002, s. I-7091, ratkaisuehdotuksen 59 ja 110 kohta); julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin 4.12.2001 esittämässä ratkaisuehdotuksessa asiassa C-208/00, Überseering, tuomio 5.11.2002 (Kok. 2002, s. I-9919, ratkaisuehdotuksen 59 kohta). Ks. vastaavasti myös Poiares Maduro, M., "The double constitutional life of the Charter of Fundamental Rights", *Unión Europea y derechos fundamentales en perspectiva constitucional*, Madrid, 2004, s. 306; Schmitz, T., "Die Charta der Grundrechte der Europäischen Union als Konkretisierung der gemeinsamen europäischen Werte", *Die Europäische Union als Wertegemeinschaft*, Berliini, 2005, s. 85 ja Beyer, U., Oehme, C. ja Karmrodt, F., "Der Einfluss der Europäischen Grundrechtecharta auf die Verfahrensgarantien im Unionsrecht", *Beiträge zum Transnationalen Wirtschaftsrecht*, nro 34, marraskuu 2004, s. 14. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on äskettäin nojautunut perusoikeuskirjaan tulkitakseen yli 50 vuotta vanhaa ihmisoikeussopimuksen artiklaa nykyhetken valossa (ks. esim. asia Christine Goodwin v. Yhdistynyt kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 11.7.2002, Recueil des arrêts et décisions 2002-VI, 100 kohta). Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on edellä alaviitteessä 23 mainitussa asiassa Unibet antamansa tuomion 39 kohdassa viitannut perusoikeuskirjaan ensimmäisen kerran tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden yhteydessä.

44 – Edellä alaviitteessä 39 mainittu asia Krombach, tuomion 26 kohta; asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998 (Kok. 1998, s. I-8417, 20 kohta ja sitä seuraava kohta) ja yhdistetyt asiat C-174/98 P ja C-189/98 P, Alankomaat ja van der Wal v. komissio, tuomio 11.1.2000 (Kok. 2000, s. I-1, 17 kohta).

45 – Haase, K., *Die Anforderungen an ein faires Gerichtsverfahren auf europäischer Ebene*, Berliini, 2006, s. 282, katsoo, että toisin kuin ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan sopimusoikeudellisesti taattu oikeudenmukaisuuden periaate, jota voidaan sen sanamuodon mukaisesti soveltaa ainoastaan siviili- ja rikosoikeudellisiin menettelyihin, yhteisön oikeuteen sisältyvän oikeudenmukaisuuden periaatteen aineellinen soveltamisala ulottuu lähtökohtaisesti kaikkiin menettelyihin, koska kyseinen periaate on tunnustettu yhteisön oikeuden yleiseksi periaatteeksi. Ks. sekä asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979 (Kok. 1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 9 kohta,) että asia T-348/94, Enso Española, tuomio 14.5.1998 (Kok. 1998, s. II-1875, 80 kohta), ja asia T-18/96, Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf und Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijven, tuomio 22.10.1997 (Kok. 1997, s. II-1739, 53 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

tuomioistuimen tehtävänä on toteuttaa valtion oikeus syytteen nostamiseen suojellen samanaikaisesti syytetyn oikeuksia. [46] Voidakseen hoitaa tehtäviään tällaisella tuomioistuimella on oltava erityistä asiantuntemusta syytetoimien ja yksilön oikeussuojan alalla, minkä lisäksi sen on taattava vaadittava tuomioistuimen riippumattomuus. [47]

56. Estääkseen sen, että rikosoikeudellisen tuomiovallan tarjoama oikeussuoja kierretään määrittelemällä syytetoimenpiteet kurinpidollisiksi, hallinnollisiksi tai siviilioikeudellisiksi toimenpiteiksi, [48] Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua "rikossyytteen" käsitettä on tulkittava itsenäisesti. [49] Tässä yhteydessä on kiistatonta, että tähän epämääräiseen oikeudelliseen käsitteeseen sisältyy aineellisen osatekijän ohella myös prosessuaalinen osatekijä, sikäli kuin tällä perusoikeudella taattu suoja käsittää koko rikosoikeudellisen menettelyn, muutoksenhakumenettely ja tuomio mukaan luettuina. [50]

57. Samoja pohdintoja on nähdäkseni sovellettava nyt esillä olevassa asiassa asetuksen N:o 1697/79 3 artiklaan sisältyvän oikeudellisen käsitteen "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", tulkinnan osalta. Menettelylliset takeet, jotka myönnetään yhteisön oikeudessa ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen ja perusoikeuskirjan 47 artiklan perusteella, saatettaisiin kiertää, jos jäsenvaltiolla olisi oikeus perustaa uusi, kilpaileva taho, joka voi käyttää tuomiovaltaa. Tämä pätee etenkin siihen, että tulliviranomaisille, jotka käyttävät osaltaan valtion toimeenpanovaltaa, myönnetään toimivalta, mikä on lähtökohtaisesti ristiriidassa ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen ja perusoikeuskirjan 47 artiklan sanamuodon kanssa.

46 – Edellä alaviitteessä 32 mainittu Cunha Rodrigues, J. N., "Discours de son Excellence le Procureur Général de la République, Conference of the Chief Justices of the Supreme Courts and Attorney-Generals of the Countries of the European Union", s. 19 ja sitä seuraava sivu, viittaa tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan oikeudenhoidon alalla. Lisäksi hän viittaa vaikeuteen yhteensovittaa yhteiskunnan suojelu rikoksilta menettelyllisten takeiden turvaamiseen. Bacigalupo, E., *Justicia penal y derechos fundamentales*, Madrid, 2002, s. 134, mainitsee rikosprosessin tavoitteena syyllisen tuomitsemisen ja syyttömän suojelun.

47 – De Figueiredo Dias, J., *Direito processual penal*, Coimbra, 2004, s. 303 ja sitä seuraavat sivut, pitää rikostuomioistuimen riippumattomuutta vallanjakoperiaatteen ilmentymänä. Tämä jako on hänen mukaansa perusteltu myös sen yhä enenevässä määrin sosiaalisen tehtävän perusteella, joka rikostuomioistuimen on täytettävä. Edellä alaviitteessä 46 mainittu Bacigalupo, E., s. 14, kuvaa ensimmäisten riippumattomien rikostuomioistuinten syntyhistoriaa Euroopassa 1700- ja 1800-luvulla itsevaltiuden aikakauden päättymisen jälkeen.

48 – Ks. Ovey, C. ja White, R., *Jacobs and White: The European Convention on Human Rights*, 3. painos, Oxford, 2002, s. 141 sekä Soyer, J.-C. ja de Salvia, M., teoksessa *La Convention européenne des droits de l'homme – Commentaire article par article* (toim. von Decaux, E. ja Imbert, P.-H.), 2. painos, Pariisi, 1999, s. 254.

49 – Ks. esim. asia Engel v. Alankomaat, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 8.6.1976, A-sarja, nro 22, 81 kohta ja asia Funke v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.2.1993, A-sarja, nro 256-A, 44 kohta.

50 – Ks. edellä alaviitteessä 48 mainittu Ovey, C. ja White, R., s. 143. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin määrittelee asiassa Eckle v. Saksa 15.7.1982 antamassaan tuomiossa (A-sarja, nro 51, 1983, 5 EHRR 1, 73 kohta) "rikossyytteen" käsitteen seuraavasti: *"'Charge', for the purposes of Article 6 par. 1 (art. 6-1), may be defined as the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence"*. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleella taattu suoja käsittää koko rikosoikeudellisen menettelyn, muutoksenhakumenettely ja tuomio mukaan luettuina: *"As regards the end of the 'time', in criminal matters the period governed by Article 6 par. 1 covers the whole of the proceedings in issue, including appeal proceedings"* (tuomion 76 kohta).

– Syyttömyysolettaman periaate

58. Lisäksi pidän myös ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta tarkoituksenmukaisena viitata ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleessa vahvistettuun periaatteeseen, jonka mukaan jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen. Perusoikeuskirjan 48 artiklassa määrätään vastaavasti, että jokaista syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen. Syyttömyysolettaman periaate tunnustetaan oikeusvaltioperiaatteesta johtuvaksi kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä.

59. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö antaa tietoa siitä, mitä syyttömyysolettaman periaatteella on ymmärrettävä. Oikeuskäytännöstä käy ilmi, että tämä periaate ilmenee eri tavoin. Oikeuskäytännön perusteella voidaan kuitenkin esittää seuraavat tunnusmerkit, jotka ovat merkityksellisiä nyt esillä olevan asian kannalta.

60. Syyttömyysolettaman periaatetta sovelletaan ainoastaan henkilöön, jota vastaan on nostettu rikossyyte.[51] Se velvoittaa valtiota kohtelemaan syytettyä syyttömänä, kunnes valtio, jota edustaa syyttäjäviranomainen, on esittänyt riittävät todisteet, jotka vakuuttavat riippumattoman ja puolueettoman tuomioistuimen syytetyn syyllisyydestä. Syyttäjäviranomaisen on yleensä osoitettava syytetyn syyllisyys kiistatta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsityksen mukaan todistustaakka on syyttäjäviranomaisella ja jokainen syyllisyyteen kohdistuva epäilys on katsottava syytetyn eduksi.[52]

61. Tuomioistuin tai viranomainen ei myöskään saa todeta syytetyn syyllistyneen rikokseen ennen kuin hänet on tuomittu oikeudenkäynnissä. Syyttömyysolettamaa loukataan, jos viranomainen esittää rikoksesta syytettyä henkilöä koskevassa lausunnossa toteamuksia tämän syyllisyydestä, ilman että tätä syyllisyyttä on osoitettu lainsäädännön nojalla ja ilman että kyseinen henkilö on

51 – X v. Saksa, nro 4483/70 – kanne jätettiin tutkimatta.

52 – Asia Barberà, Messegué ja Jabardo v. Espanja, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 6.12.1988, A-sarja, nro 146 (1989), 77 kohta.

saanut tilaisuutta käyttää puolustautumisoikeuksiaan. [53] Jos julkisuudessa esitetään huomautuksia rikosoikeudenkäyntiin liittyvistä seikoista, on suotavaa noudattaa pidättyväisyyttä. [54]

62. Tämän oikeuskäytännön taustalla on ensinnäkin oikeuskäsitys, jonka mukaan ainoastaan rikosoikeudenkäynti voi johtaa rikosoikeudellisen syyllisyyden muodolliseen toteamiseen eikä mikään muu valtiollinen elin saa siten todeta ketään syylliseksi. Toiseksi kyseisessä oikeuskäytännössä otetaan huomioon se seikka, että valtion viranomaisten julkisuudessa esittämällä epäilyllä voi olla kielteisiä vaikutuksia yksilön oikeudelliseen asemaan. Tässä oikeuskäytännössä pyritään näin ollen suojelemaan epäiltyä siltä, että hänet tuomitaan etukäteen. [55]

63. Tullivelallisen menettelyn rangaistavuutta koskevassa toteamuksessa, jonka tulliviranomaiset esittävät jälkitullausmenettelyn yhteydessä ennen kuin lainvoimaista rikostuomiota on annettu, piilee mielestäni vaara, että tullivelallinen tuomitaan etukäteen, mikä on kiellettyä, ja leimataan julkisesti. Tullivelallinen voi tosin valittaa tulleja koskevasta viranomaisten päätöksestä hallintotuomioistuimeen ja siten puolustautua menettelynsä rangaistavuudesta esitettyä

53 – Asiassa Minelli v. Sveitsi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.3.1983 (A-sarja, nro 62 (1983), 38 kohta), Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi syyttömyysolettaman ulottuvuuden osalta, että tuomioistuimen sellaisen ratkaisun perustelut, jolla oikeudenkäynti päätetään sen vuoksi, että vanhentumisaika on päättynyt, merkitsevät ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen rikkomista, kun niiden perusteella voidaan ajatella, että tuomioistuimen mielestä asianomainen on syyllinen. Kyseisessä tapauksessa oli kysymys prosessioikeudellisesta sääntelystä, jonka mukaan syytetty oli velvollinen korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos hänen katsotaan kuuluvan asianomaisen sääntelyn piiriin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätti, että sveitsiläisen tuomioistuimen perusteluihin sisältyi varovaisesta sananvalinnasta (*"in all probability", "very probably"*) huolimatta huomautuksia, jotka eivät olleet ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen mukaisia. Asia Allenet de Ribemont v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.2.1995 (A-sarja, nro 308 (1995), 37 ja 41 kohta), koski korkea-arvoisten poliisiviranomaisten ja Ranskan sisäministeriön rikosoikeudenkäynnin kanssa samanaikaisesti järjestetyssä lehdistötilaisuudessa esittämiä lausuntoja, joissa Ribemontia syytettiin murhaan yllyttämisestä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti näitä lausuntoja valtion viranomaisten Ribemontin syyllisyydestä esittämänä selkeänä toteamuksena, joka oli omiaan vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen ja jossa ennakoitiin toimivaltaisen tuomioistuimen tuomiota. Asia Daktaras v. Liettua, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 10.10.2000 (yksilövalitus nro 42095/98, 41 kohta), koski syyttäjäviranomaisen tutkinnan yhteydessä esittämiä lausuntoja, joista voitiin päätellä, että syytetyn syyllisyys oli jo osoitettu. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin muistutti ensinnäkin, että syyttömyysolettaman periaatetta voi loukata myös syyttäjäviranomainen, jonka on tehtävä päätös tutkintamenettelyn lopettamisesta. Tuomioistuin piti ilmaisua "osoitettu" epäonnistuneena, mutta ottaen huomioon erityiset olosuhteet, joissa ilmaisua oli käytetty, se ei kuitenkaan katsonut, että ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaletta olisi rikottu. Asiassa A. L. v. Saksa, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 8.4.2005 (yksilövalitus nro 72758/01, 31 kohta), Euroopan ihmisoikeustuomioistuin viittasi toteamuksiin, jotka se oli esittänyt asiassa Daktaras antamassaan tuomiossa, jossa se muistutti siitä, "että 6 artiklan 2 kappaleen syyttömyysolettama on yksi 6 artiklan 1 kappaleessa määrätyn oikeudenmukaisen rikosoikeudenkäynnin tunnusmerkeistä. Sitä loukataan, jos viranomaisen lausunnossa, joka koskee rikoksesta syytettyä henkilöä, esitetään toteamuksia tämän syyllisyydestä, ellei kyseistä henkilöä ole lain nojalla todettu syylliseksi. Muodollisen syylliseksi toteamisen puuttuessa riittää myös, että on syytä olettaa, että viranomainen pitää kyseistä henkilöä syyllisenä".

54 – Asia Butkevičius v. Liettua, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.3.2002 (yksilövalitus nro 48297/99, 51–54 kohta), koski yleisen syyttäjän ja Liettuan parlamentin puhemiehen lausuntoja, jotka nämä olivat antaneet tiedotusvälineissä sen jälkeen, kun entinen puolustusministeri Butkevičius oli pidätetty lahjusepäilyjen vuoksi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että nämä viranomaisten lausunnot olivat omiaan synnyttämään julkisuudessa käsityksen syytetyn syyllisyydestä ennen lainvoimaista tuomiota. Tuomioistuin katsoi näin ollen, että ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaletta oli rikottu.

55 – Frowein, J., "Zur Bedeutung der Unschuldsvermutung in Art. 6 Abs. 2 der Europäischen Menschenrechtskonvention", *Recht als Prozess und Gefüge: Festschrift für Hans Huber zum 80. Geburtstag*, Bern, 1981, s. 554–556, kommentoi Euroopan ihmisoikeustoimikunnan asiassa Petra Krause vastaan Sveitsi tekemää päätöstä, jossa Sveitsin oikeusministerin televisiossa esittämän lausunnon katsottiin rikkovan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaletta. Kyseisessä lausunnossa tuolloin pidätettynä ollut Petra Krause mainittiin räjähdysainerikoksen tekijäksi. Ihmisoikeustoimikunta vahvisti ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen sovellettavuuden sillä perusteella, että tähän määräykseen sisältyy perusperiaate, jonka mukaan viranomaiset eivät saa nimetä ketään syylliseksi rangaistavaan tekoon, ellei tuomioistuin ole todennut syyllisyyttä. Artikkelin kirjoittaja viittaa ihmisoikeustoimikunnan toteamuksiin ja huomauttaa, että epäilyn voimakkaalla muotoilulla voi olla huomattavia vaikutuksia. Tällainen muotoilu voi erityisesti vaikuttaa tuomioistuinmenettelyyn, jos sitä käsitellään laajasti lehdistössä tai on muutoin vaarana, että sillä on vaikutusta tuomariin.

epäsuoraa syytöstä vastaan, mutta tullivelallisen ei kuitenkaan voida edellyttää käyttävän jotain muuta oikeussuojakeinoa kuin sitä, joka hänelle on taattu rikosprosessioikeudessa. On pikemminkin jäsenvaltion tehtävä täyttää huolenpitovelvollisuudet, jotka sille asetetaan ihmisoikeussopimuksessa [56] ja yhteisön oikeudessa. Tulliviranomaisten tulkintatoimivaltaa, jota Portugalin hallitus ja komissio puoltavat, ei siksi voida pitää Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asioissa Minelli, Ribemont, Daktaras ja Butkevičius [57] antamista tuomioista ilmenevän syyttömyysolettaman periaatetta koskevan oikeuskäytännön mukaisena. Tällaiseen toimivaltaan liittyvää tullivelallisen perusoikeuksien rajoittamista ei voida myöskään perustella sillä, että mahdollisesti yhteisön oikeuden vastaisesti suorittamatta jääneiden tullien kantaminen jälkitullauksin on ehkä yhteisön etujen mukaista.

c) Päätelmä

64. Edellä esitetystä seuraa, että oikeudellinen käsite "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin" on ymmärrettävä myös yhteisön perusoikeudet huomioon ottaen viittauksena kansalliseen rikosprosessioikeuteen. Näin ollen yksin kansallisen rikostuomioistuimen lainvoimaisella ratkaisulla voi olla tulkintavaikutus sovellettavaan yhteisön jälkitullausta koskevaan oikeuteen.

2. Toinen ennakkoratkaisukysymys

65. Ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä koskevista huomautuksistani käy jo ilmi, ettei syyttäjäviranomaisten päätös voi korvata tuomioistuimen lopullista arviointia. Lisäksi on otettava huomioon, että ensinnäkin monissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa syyttäjäviranomaiset ovat organisatorisessa ja funktionaalisessa mielessä joko toimeenpanovallan alaisuudessa tai joka tapauksessa yleisen käsityksen mukaan tii-

56 – Edellä alaviitteessä 45 mainittu Haase, K., s. 92, muistuttaa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on tunnustanut tapauksissa, joissa tiedotusvälineissä julkaistaan tuomiota ennakoivia tietoja, ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen nojalla sopimusvaltioiden tietyn suojeluvelvoitteen. Tämän velvoitteen mukaisesti valtioiden on huolehdittava aktiivisesti myönteisillä toimilla siitä, että tiedotusvälineet noudattavat meneillään olevia rikosoikeudenkäyntejä koskevassa tiedottamisessa vaadittavaa asiallisuutta.

57 – Ks. alaviite 55.

viissä yhteydessä toimeenpanovaltaan [58] ja että toiseksi prosessioikeudellisesti rikostuomioistuimelle annetaan lopullista ratkaisua koskeva toimivalta siten, että rikosprosessi päättyy, kun rikostuomio on lainvoimainen. Syyllisyys osoitetaan siten laillisesti vasta tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla. [59] Tämä päätelmä vastaa lisäksi Portugalin hallituksen arviota, jonka mukaan ainoa mahdollisuus varmistaa, että kyseessä on tosiasiallisesti "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", on odottaa, että rikosprosessi päättyy. [60] Näin ollen oikeusvarmuuden takaamiseksi lähtökohdaksi on otettava yksin tämä suvereeni toimi eikä syyttäjäviranomaisten nostamaa syytettä.

3. Kolmas ennakkoratkaisukysymys

66. Syyttömyysolettaman periaate, sellaisena kuin se ilmenee ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleesta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä, edellyttää, että syyttäjäviranomaisten on osoitettava kiistatta syytetyn syyllisyys. [61] Vallitsevan käsityksen mukaan myös tästä määräyksestä johdettavaa in dubio pro reo -periaatetta [62] sovelletaan tuomioistuimen tuomion antamisen yhteydessä. Kyseinen periaate on täten syyttömyysolettaman periaatteen erityinen ilmentymä.

58 – Useiden jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä syyttäjäviranomaisilla on yksin vastuu rikosoikeudellisen menettelyn toteuttamisesta ja näin ollen yksinomainen syyteoikeus. Niiden tehtävänä on käynnistää tutkintamenettely ja nostaa teosta syyte tuomioistuimessa. Syyttäjäviranomaiset joko toimivat tässä yhteydessä oman harkintansa mukaan (opportuniteettiperiaate) tai ovat siihen lain nojalla velvollisia (legaliteettiperiaate). Pääasiallinen kysymys syyttäjäviranomaisten kohdalla koskee sitä, onko näillä edellytykset hoitaa tehtäviään ilman, että siihen puututaan poliittisin perustein, mikä voisi vaikuttaa syyttäjäviranomaisten puolueettomuusvelvoitteeseen. Ongelmallisena tässä yhteydessä mainitaan se tosiseikka, että syyttäjäviranomaiset ovat usein tiiviissä yhteydessä toimeenpanovaltaan tai toimivat jopa sen alaisuudessa (ks. tältä osin edellä alaviitteessä 32 mainittu "Conference of the Chief Justices of the Supreme Courts and Attorney-Generals of the Countries of the European Union", s. 484 ja sitä seuraava sivu). Ks. Portugalin Ministério Públicon autonomiasta ja viranomaisrakenteesta Pereira, R., "O domínio do inquérito pelo Ministério Público", *Jornadas de direito processual penal e direitos fundamentais (Organizadas pela Faculdade de Direito da Universidade de Lisboa e pelo Conselho Distrital de Lisboa da Ordem dos Advogados, com a colaboração do Goethe Institut)*, Coimbra, 2004, s. 128–130. Edellä alaviitteessä 47 mainittu De Figueiredo Dias, J., s. 362–368, katsoo, ettei Portugalin Ministério Públicon voida tuomiovallan puuttuessa katsoa kuuluvan tuomiovallan käyttäjiin. Tuomiovalta on varattu Portugalin perustuslaissa yksin tuomioistuimille. Suhteellisen autonomiansa vuoksi Ministério Público muodostaa kuitenkin sillan toimeenpanovallan käyttäjien ja tuomiovallan käyttäjien välillä.

59 – Ks. myös Meyer-Ladewig, J., *Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten – Handkommentar*, Baden-Baden, 2003, 6 artikla, 85 kohta, jonka mukaan syyllisyys osoitetaan laillisesti tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla.

60 – Ks. Portugalin hallituksen kirjallisten huomautusten 55 kohta ja sitä seuraava kohta.

61 – Edellä alaviitteessä 52 mainittu asia Barberà, Messegué ja Jabardo v. Espanja, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion 77 kohta.

62 – Edellä alaviitteessä 46 mainittu Bacigalupo, E., s. 145, viittaa siihen, että perusoikeuksia koskevan käsityksen ja nykyisen prosessioikeuden mukaisesti in dubio pro reo -periaatetta pidetään olennaisena osana syyttömyysolettaman kunnioittamista koskevaa perusoikeutta. Aina kun syyttömyysolettaman periaatetta ei johdeta suoraan kansallisesta oikeudesta, oikeuskirjallisuudessa viitataan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kappaleeseen, jonka osalta ollaan yhtä mieltä siitä, että kyseinen määräys velvoittaa samoin in dubio pro reo -periaatteen noudattamiseen. Ks. vastaavasti myös Marques da Silva, G., *Curso de processo penal*, nide 2, Lissabon, 1993, s. 92 ja sitä seuraava sivu, jossa in dubio pro reo -periaate johdetaan syyttömyysolettamasta. Walter, T., "Die Beweislast im Strafprozess", *Juristenzeitung*, 2006, s. 344, johtaa sitä vastoin in dubio pro reo -periaatteen oikeusvaltioperiaatteesta ja perustelee tätä viittaamalla in dubio pro reo -periaatteella ja syyttömyysolettamalla taattuun erilaiseen suojaan. Siten jälkimmäisellä taattu suoja on osittain laajempi, koska sitä sovelletaan silloinkin, kun tuomioistuimella ei ole ollut missään vaiheessa pienintäkään epäilystä asiasta, sillä seurauksella, että syytettyä pidetään syyttömänä tuomion antamiseen saakka. Toisaalta in dubio pro reo -periaatteella taattu suoja on laajempi kuin syyttömyysolettamalla taattu suoja, kun se käsittää myös seikat, jotka ovat merkityksellisiä ainoastaan prosessioikeuden kannalta, esimerkiksi teon ajankohdan vanhentumisen edellytyksenä.

67. Toisin kuin syyttäjäviranomaisille, tämä periaate ei kuitenkaan ole rikostuomioistuimelle todistelusääntö vaan ratkaisusääntö. Siinä ei sanota, milloin tuomioistuimen on epäiltävä syytetyn syyllisyyttä, vaan ainoastaan, miten sen on ratkaistava asia, jos se epäilee syyllisyyttä. Mikäli rikosoikeudenkäynnissä ei voida riittävän varmasti selvittää, onko syytetty tehnyt tietyn rikoksen, lähtökohdaksi on syytetyn eduksi otettava hänen syyttömyytensä.[63] Tämä seikka otetaan rikosprosessioikeudessa huomioon siten, että siinä edellytetään syytetyn tuomitsemiseksi tuomioistuimelta lähtökohtaisesti sellaista varmuutta tämän syyllisyydestä, jossa siitä ei jää järkevää epäilystä, minkä yhteydessä tarkat vaatimukset tuomioistuimen vakuuttamiselle määräytyvät kansallisen rikosprosessioikeuden perusteella ja voivat siksi poiketa toisistaan eri jäsenvaltioissa.[64] In dubio pro reo -periaatteella myönnetään syytetylle oikeus tulla kohdelluksi ikään kuin hänen syyttömyytensä olisi osoitettu.[65] Tämän perusteella rikosprosessin ja perusoikeuksien suojan näkökulmasta ei ole laadullista eroa siinä, vapautetaanko syytetty riittämättömän näytön takia vai siksi, että hänen syyttömyytensä on näytetty kiistatta toteen.[66]

68. Asetuksen N:o 1697/79 3 artiklaan sisältyvästä viittauksesta kansalliseen rikosprosessioikeuteen seuraa, että nämä menettelylliset periaatteet sitovat yhteisöä, joten in dubio pro reo -periaatetta on sovellettava myös kansallisten viranomaisten, joille on annettu tehtäväksi asetuksen täytäntöönpano, ja tullivelallisen välisessä suhteessa. Näin ollen tullivelallista, jonka rikostuomioistuin vapauttaa riittämättömän näytön vuoksi, ei saa kohdella oikeudellisesti huonommin kuin sitä, jonka syyttömyys on näytetty kiistatta toteen.

4. Neljäs ennakkoratkaisukysymys

69. Neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta ensinnäkin, mitä

63 – Edellä alaviitteessä 47 mainittu De Figueiredo Dias, J., s. 213 ja Tome Garcia, J. A. teoksessa *Derecho procesal penal* (toim. Andrés de la Oliva Santos ym.), Madrid, 1993, s. 453.

64 – Asia Windisch v. Itävalta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.9.1990, yksilövalitus nro 12489/86, 25 kohta.

65 – Edellä alaviitteessä 62 mainittu Walter, T., s. 348 ja sitä seuraava sivu, viittaa siihen, että in dubio pro reo -periaate velvoittaa yleisesti ratkaisemaan asian syytetyn eduksi. Tämä ratkaisu määräytyy sen mukaan, mistä seikasta on epäselvyyttä. Tutkintamenettelyä ja ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntiä koskevat prosessinesteet ja -edellytykset huomioon ottaen tämä asianomaiselle myönteinen päätös on aina menettelyn lopettaminen.

66 – Edellä alaviitteessä 47 mainittu De Figueiredo Dias, J. toteaa, ettei riittämättömän näytön vuoksi tapahtuva vapauttaminen ole rikosprosessioikeudessa syytetylle vastainen päätös, kun syyttäjäviranomaiset nostavat syytteen (s. 212). Järkevä epäilys esitettyjen todisteiden vakuuttavuudesta aiheuttaa kirjoittajan huomautusten mukaan sen, että oikeudellisten vaikutusten on oltava samat kuin siinä tapauksessa, että syytetyn syyttömyys todetaan kiistatta (s. 215).

seurauksia on sillä, ettei Ministério Público nosta syytettä velallista vastaan siksi, ettei sillä ole todisteita sellaisesta tapahtumasta, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin. Toiseksi se haluaa saada vastauksen kysymykseen, estääkö tällainen päätös aloittamasta kantamatta jääneiden tullien kantamista.

70. Tämän kysymyksen osalta haluan muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 234 artiklalla luotu ennakkoratkaisumenettely on yhteisön tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla yhteisöjen tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat. [67]

71. Tässä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten yleensä ratkaistava esitetyt kysymykset. [68]

72. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi sen on poikkeustapauksissa tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisupyynnön. Yhteisöjen tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että yhteisön oikeuden tulkitsemisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen, eikä yhteisöjen tuomioistuimella ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin. [69]

73. Ajatus yhteistoiminnasta, jonka on oltava ennakkoratkaisutoiminnan lähtökohtana, edellyttää, että kansallinen tuomioistuin ottaa puolestaan huomioon sen, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on myötävaikuttaa lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä. [70]

74. Sikäli kuin ennakkoratkaisukysymyksellä viitataan mahdollisiin oikeudellisiin vaikutuksiin, jotka koskevat jälkitullausmenettelyä

67 – Vrt. mm. asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871, Kok. Ep. XIII, s. I-107, 22 kohta) ja asia C-380/01, Schneider, tuomio 5.2.2004 (Kok. 2004, s. I-1389, 20 kohta).

68 – Edellä alaviitteessä 67 mainittu asia Schneider, tuomion 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

69 – Vrt. mm. asia 244/80, Foglia v. Novello, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 18 kohta); yhdistetyt asiat C-422/93–C-424/93, Zabala Erasun ym., tuomio 15.6.1995 (Kok. 1995, s. I-1567, 29 kohta); asia C-314/96, Djabali, tuomio 12.3.1998 (Kok. 1998, s. I-1149, 19 kohta) ja edellä alaviitteessä 67 mainittu asia Schneider, tuomion 22 kohta. Ks. viimeksi julkisasiamies Tizzanon 18.1.2005 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-165/03, Längst (Kok. 2005, s. I-5640, ratkaisuehdotuksen 45 kohta) ja samassa asiassa 30.6.2005 annettu tuomio (Kok. 2005, s. I-5637, 30–35 kohta).

70 – Edellä alaviitteessä 67 mainittu asia Schneider, tuomion 23 kohta.

ja joita voi aiheutua siitä, että Ministério Público ei nosta syytettä, on nähdäkseni katsottava, ettei tämä kysymys ole tarpeen kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian ratkaisemiseksi, koska sillä ei ole mitään yhteyttä kyseiseen asiaan. Sekä ennakkoratkaisupyynnöstä että Portugalin hallituksen ja Z. F. Zefeserin yhteisöjen tuomioistuimelle esittämistä asiakirjoista käy yksiselitteisesti ilmi, että salakuljetusta, asiakirjojen väärentämistä, petosta ja rikollisjärjestöön kuulumista koskevan epäilyn vuoksi käynnistetyn rikosoikeudellisen tutkintansa johdosta Ministério Público on nostanut syytteen Z. F. Zefeserin johtoa vastaan kansallisessa siviili- ja rikostuomioistuimessa eli Tribunal Judicial de Setúbalissa, joka vapautti heidät 10.1.2001 antamallaan tuomiolla. Näin ollen kyse ei missään vaiheessa ollut rikosasian käsittelyn lopettamisesta tai syyttämättä jättämisestä.

75. Tästä seuraa, että neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellä ei ole täysin hypoteettisen luonteensa vuoksi merkitystä kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian ratkaisun kannalta, eikä yhteisöjen tuomioistuimen siten ole tarpeen lausua siitä.

5. Viides ennakkoratkaisukysymys

76. Viidennellä ennakkoratkaisukysymyksellä on sitä vastoin tosiasiallinen yhteys kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaan asiaan siltä osin kuin Z. F. Zefeserin huomautuksista voidaan päätellä, että Tribunal Judicial de Setúbal totesi omasta aloitteestaan, että rikosoikeudellinen menettely oli vanhentunut salakuljetuksen ja asiakirjojen väärentämisen osalta, joista kyseisen yrityksen johtoa vastaan oli nostettu syyte.

77. Asetuksen N:o 1697/79 3 artiklaan sisältyvä viittaus kansalliseen rikosoikeuteen merkitsee sitä, että myös rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisen on määräydyttävä kansallisen oikeuden perusteella. Kuten jo ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen osalta todettiin, tulliviranomaisia sitoo yhteisön oikeuden soveltamisessa EY 10 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätyn lojaalisuuden mukainen tehokkuusperiaate. Tätä periaatetta vastaa EY 10 artiklan toisessa kohdassa määrätty velvoite pidättäytyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan EY:n perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

78. Yhteisön lainsäätäjän asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoittama yhteisön oikeuden nojautuminen kansallisen rikosoikeuden suuntaan menettäisi merkityksensä, jos tulliviranomaiset voisivat tavanomaisen kolmen vuoden vanhentumisajan umpeutumisesta huolimatta aloittaa kantamatta jääneiden tullien kantamisen vetoamalla väitettyihin rikoksiin, joiden osalta tuomioistuin on todennut rikosoikeudellisen menettelyn vanhentuneen.

79. Se, että rikosasian käsittely lopetetaan rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisen vuoksi, ei perustu tietyn menettelyn rangaistavuuden arviointiin aineellisen rikosoikeuden perusteella vaan on seurausta prosessinesteestä. Rikosoikeudellisen menettelyn vanhentuminen vastaa lainsäätäjän pyrkimystä antaa oikeusvarmuuden takaamiseksi mahdollisuus rikossyytteen nostamiseen ainoastaan lainsäädännössä määritetyn ajan kuluessa.

80. Näin ollen tätä lainsäätäjän tahtoa on noudatettava myös tullioikeuden alalla. Jos tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin, on toimivaltaisen rikostuomioistuimen arvioinnin mukaan vanhentunut, hallintotuomioistuin, jonka on ratkaistava tullipäätöksen lainmukaisuus, ei saa lähteä siitä, että kyseessä on asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoitettu "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", millä on vaikutuksia tullioikeuteen.

81. Täten se, että tuomioistuin lopettaa rikosasian käsittelyn rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisen vuoksi, on esteenä kantamatta jääneiden tullien kantamisen aloittamiselle, sikäli kuin tätä koskeva kanne nostetaan asetuksen N:o 1697/79 3 artiklan mukaisesti tavanomaisen kolmen vuoden vanhentumisajan umpeuduttua. Mikäli rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisaika on sitä vastoin lyhyempi kuin tavanomainen kolmen vuoden vanhentumisaika, asianomainen kanne voidaan nostaa.

82. Nyt esillä olevassa asiassa oikeudenkäyntiasiakirjoista voidaan päätellä, että tuomioistuin on todennut, että rikosoikeudellinen menettely on vanhentunut ja että tavanomainen kolmen vuoden vanhentumisaika on umpeutunut. Kannetta kantamatta jääneiden tullien kantamiseksi ei siten voida nostaa.

VII Ratkaisuehdotus

83. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Supremo Tribunal Administrativon esittämään ennakkoratkaisupyyntöön seuraavasti:

1) Jälkitullausmenettelyn yhteydessä tulliviranomaisten on tukeuduttava toimivaltaisen rikostuomioistuimen määritelmään sen toteamuksen osalta, onko

kyseessä 24.7.1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoitettu "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin".

2) Asetuksen N:o 1697/79 3 artiklan tunnusmerkistö täyttyy vasta sitten, kun tullivelallisen asianomaisessa rikosoikeudenkäynnissä saama tuomio on lainvoimainen.

3) Kyseessä ei ole asetuksen N:o 1697/79 3 artiklassa tarkoitettu "tapahtuma, joka voi johtaa rikosoikeudenkäyntiin", jos tuomioistuin on vapauttanut velallisen in dubio pro reo -periaatteen mukaisesti.

4) Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole sen hypoteettisen luonteen vuoksi tarpeen vastata.

5) Se, että tuomioistuin lopettaa rikosasian käsittelyn rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisen vuoksi, aiheuttaa sen, ettei kantamatta jääneiden tullien kantamista voida aloittaa asetuksen N:o 1697/79 3 artiklan mukaisesti tavanomaisen kolmen vuoden vanhentumisajan umpeuduttua siltä osin kuin tullien kantamista jälkitullauksin perustellaan sillä, että tullivelallinen on tehnyt rikoksen, jonka tuomioistuin on todennut rikosoikeudellisesti vanhentuneeksi. Mikäli rikosoikeudellisen menettelyn vanhentumisaika on lyhyempi kuin tavanomainen kolmen vuoden vanhentumisaika, kanne kantamatta jääneiden tullien kantamiseksi voidaan nostaa.